

Комірчий П. О. – кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, голова правління громадської організації «Всеукраїнський центр протидії корупції та сприяння правоохоронним органам», заступник голови громадської ради при МВС України

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Проблема гарантування економічної безпеки країни постає водночас з формуванням державності, становленням національних інтересів загалом і економічних інтересів зокрема. В історії будь-якої країни можна згадати періоди, коли ця проблема загострювалася або ставала менш помітною, однак вона існувала завжди.

Поступове узагальнення та відстеження думок експертів щодо формування загроз економічній безпеці, їх структури та вагомості свідчить, що найбільш небезпечними за ступенем деструктивного впливу є внутрішні економічні загрози національній безпеці держави, накопичені у виробничій і бюджетно-податковій сферах, а також у загальній системі відтворення та примноження матеріально-технічного, фінансового та людського капіталу України. Такий підхід фахівців корелює з їх оцінками впливу сфер управління та суспільних відносин на формування загроз економічній безпеці України.

В економічній літературі багато уваги приділяють негативним явищам, пов'язаним з причинами та наслідками тінізації та криміналізації економіки. Зростання питомої ваги економічних злочинів, тіньової економіки, криміналізація економічних відносин, корупція посіли перше місце за вагомістю загроз економічній безпеці.

Поширення тіньової економіки призводить до різкого зниження ефективності державної політики, унеможливлення регулювання економіки ринковими методами із застосуванням інструментів грошово-кредитної та податкової політики. Це зумовлює необхідність звернення органів виконавчої влади до адміністративних інструментів регулювання, що становить підґрунтя для поширення корупції та гальмує процес розвитку

ринкової економіки в Україні, перешкоджає просуванню до членства у міжнародних організаціях.

До того ж, поширення тіньової економіки сприяє корупції. Набуваючи вагомості на початковому етапі, а також за відсутності належної протидії адміністративного і економічного характеру, тіньові структури поступово перетворюються на своєрідну економічну субкультуру. Вони поширюють вплив і моделі економічної поведінки на всі сфери життєдіяльності суспільства в обсягах, що постійно зростають.

Таким чином, союзниками тіньової економіки стають представники держави – зацікавлені у власному збагаченні високопоставлені державні чиновники. Завдяки підтримці державних чиновників потужним корпоративно-бюрократичним групам в Україні вдалося отримати контроль над окремими сферами економічної діяльності. Вони мають змогу нав'язувати необхідні рішення органам державної влади та блокувати рішення, що суперечать їхнім інтересам.

Корупція в Україні стала однією з основних загроз національній безпеці. Вона визначає неефективність всієї системи державної влади та місцевого самоврядування і є однією з ключових причин гальмування вітчизняного економічного розвитку та провадження реформ. Це ганебне, руйнівне явище здатне породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та економічного розвитку кожної держави. Корупція є передумовою існування організованої злочинності.

Сфера економіки – це те середовище, заради впливу на яке чиновник і вступає у корупційні зв'язки. Економічна сфера живить корупцію, оскільки може принести значні прибутки. Зворотний вплив корупції на економіку є особливо небезпечним, оскільки знижує ефективність економічної політики держави, змушує приватний бізнес переходити у тіньовий сектор. Це передбачає порушення законодавства, спотворює систему оподаткування і правила підприємницької діяльності, підштовхує підприємців вирішувати свої питання поза правовим полем.

Протидія поширенню тіньової економіки та корупції повинна мати комплексний характер і бути синонімом реформи державного значення. Враховуючи той факт, що тіньова економіка – це складне явище, то її структура не може бути

спрощеною, кожна складова якої має власні системи та підсистеми.

Подолання тіньової економіки та корупції є необхідною умовою вступу України до ЄС. На думку З. С. Варналія, трансформація тіньової економіки та подолання корупції є не лише чинником економічного зростання, вирішення низки соціальних питань, а й першочерговим завданням на шляху до євроінтеграції України.

На сучасному етапі варто зауважити, що абсолютно подолати корупцію неможливо. Можна лише мінімізувати її вплив, серед іншого на економічну безпеку. Для цього потрібно застосовувати такі заходи.

1. В умовах недостатнього рівня довіри населення до органів державної влади потрібно популяризувати ідею активної протидії проявам корупції. Виконувати ці дії мають саме інститути громадянського суспільства, а держава повинна їм в цьому сприяти.

2. Антикорупційні громадські організації мають створити дієву коаліцію, яка стала б повноправним партнером держави.

3. Необхідно формувати у громадян негативне ставлення до корупції та корупціонерів, змінювати традиційне стереотипне ставлення до корупції як до можливого способу розв'язання особистих проблем та підвищення матеріального стану посадовців.

4. Варто стимулювати активність громадянського суспільства щодо запобігання та протидії корупції, зокрема шляхом залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації антикорупційних заходів.

5. Потрібно підвищити об'єктивність та забезпечити прозорість прийняття органами влади управлінських рішень.

6. Необхідним етапом є відновлення довіри бізнесу до влади, що забезпечить для суб'єктів господарювання можливість прозоро та легально здійснювати підприємницьку діяльність.

7. Важливим є швидкий та ефективний розгляд звернень громадян, надання їм відповідей та роз'яснень в онлайн-режимі.

8. Варто мінімізувати корупційні ризики й усунути інші причини, що зумовлюють вчинення корупційних правопорушень.

9. Розв'язанню наявної проблеми буде сприяти покращення професійного рівня та виховання доброчесності у

осіб, уповноважених виконувати функції держави та місцевого самоврядування.

10. Необхідно створити ефективну систему виявлення корупції в усіх сферах життєдіяльності, що забезпечуватиме невідворотність юридичної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення.

Корольчук В. В. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ, В УКРАЇНІ

Підхід до злочинності, пов'язаної з податком на додану вартість, як до соціально негативного явища має передбачати відповідну стратегію боротьби з нею. Одним із напрямів такої протидії є запобігання злочинності, тобто «діяльність держави й суспільства, спрямована проти злочинності з метою утримання її на якомога мінімальному рівні за допомогою впливу на причини й умови, які її породжують» [1].

У кримінології запобігання злочинності тлумачать як багаторівневу систему державних і суспільних заходів, спрямованих на усунення або нейтралізацію причин і умов [2; 3].

Загальним об'єктом запобігання злочинності, пов'язаної з податком на додану вартість, серед іншого, є її причини й умови, тобто криміногенні соціальні явища економічного, соціального, психологічного й іншого характеру, які визначають стан і динаміку злочинності, а також негативні процеси в мікросередовищі, особа злочинця тощо.

Діяльність щодо запобігання злочинності цього типу пов'язана з реалізацією карної політики держави у сфері економічної безпеки. Так, уживані державою заходи стримують, запобігають, припиняють злочини в зазначеній сфері. Держава для досягнення названої мети робить усе, щоб створити й зміцнити в суспільстві атмосферу спокою й стабільності,